

રજુ તારીખ	:	૨૫/૦૫/૨૦૨૬
દાખલ તારીખ	:	૨૫/૦૫/૨૦૨૬
ફેસલ તારીખ	:	૦૨/૦૭/૨૦૨૬
અવધિ	:	વર્ષ માસ દિવસ

જુનાગઢનાં મહેરબાન સેશન્સ જજશ્રીની અદાલતમાં,
મું: જુનાગઢ

ક્રિમીનલ અપીલ નંબર :— ૧૦૦/૨૦૨૬
આંક —

અરજદાર :—

પ્રતિકભાઈ સતિષકુમાર જનાની
ઉ.વ.આ.૩૭, ધંધો-કોમ્પ્યુટર જોબવર્ક
રહે. ઈસ્કોન હેબીટેડ, બ્લોક નં. ૨૦૪
ન્યુ અલકાપુરી, આંકોડીયા, લક્ષ્મીપુરા
વડોદરા
હાલ: રાજકોટ જેલ

.....—વિવાદી
(મુળ આરોપી)

વિરુદ્ધ

સામાવાળા :—

- (૧) શ્રી હિરેનભાઈ વાસુદેવભાઈ મહેતા
ઉ.વ.૫૦, ધંધો-વેપાર,
રહે. રાજલક્ષ્મી એપાર્ટમેન્ટ, બ્લોક નં.૨૦૬
મધુરમ બાયપાસ, જુનાગઢ
- (૨) શ્રી સ ર કા ર,
ધુ : ડીસ્ટ્રીક્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર,
મુ. જૂનાગઢ.

.....—પ્રતિવિવાદીઓ
(મુળ ફરીયાદી)

અપીલ : ક્રિ.પ્રો.કોડની કલમ-૩૭૪ મુજબ ફોજદારી કેસ નં.૫૨૪૬/૨૦૨૧ ના
કામે તા. ૨૪-૦૮-૨૦૨૩ ના રોજ થયેલ સજાના હુકમ સામે અપીલ

વિવાદી તરફે વિ. વકીલ શ્રી એન.આર.કલોલા
 સામાવાળા નં.૧/ફરીયાદી તરફે વિ. વકીલ શ્રી જે.આર.જેશી
 સામાવાળા નં.૨/ સરકાર તરફે વિ.એ.પી.પી.શ્રી એમ.પી.વાઘેલા.

:: ઠ રા વ ::

(૧) આ કામમાં સરળતા ખાતર પક્ષકારોને મુળ કેસમાં જે રીતે ફરીયાદી કે આરોપી હતાં તે રીતે ઉલ્લેખવામાં આવેલ છે.

(૨) ફરીયાદપક્ષની હકીકત :-

ફરીયાદની હકીકત નીચે મુજબ છે,

"૨.૧ અમો ફરીયાદી જુનાગઢ મુકામે રહીએ છીએ તેમજ કોમ્પ્યુટર જોબવર્ક કરી અમારૂં ગુજરાન ચલાવીએ છીએ. આ કામના તહોમતદારે અમો ફરીયાદી પાસે કોમ્પ્યુટરને લગતું કામ કરાવેલ તેમજ તેના વળતર પેટેની રકમ રૂ.૨,૦૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા બે લાખ પુરાનો તહોમતદારની બેન્ક આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ.બેન્ક જુનાગઢ શાખાના તહોમતદારના એકાઉન્ટ નં-૦૩૦૮૦૧૫૧૨૬૯૭ નો ચેક નં-૧૬૭૧૨ નો તા.૫/૬/૨૦૨૧ ના સમયનો ચેકમાં સંપૂર્ણ વિગત ભરીને આપેલ તેમજ તહોમતદારે જણાવેલ કે, તમો ચેક બેન્કમાં નાખશો એટલે તમારી રકમ તમોને મળી જશે.

૨.૨ અમો ફરીયાદીએ તહોમતદાર દ્વારા આપવામાં આવેલ ચેક નં-૧૬૭૧૨ આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ.બેન્ક જુનાગઢ શાખાનો ચેક અમો ફરીયાદીની બેન્ક સ્ટેટ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયા ઝાંઝરડા રોડ, જુનાગઢ શાખામાં અમારા ખાતા નં-૩૭૮૪૩૨૭૮૧૭૬ માં તા.૨૩/૦૬/૨૦૨૧ ના રોજ જમા કરાવતા સદરહુ ચેક "ફંડ ઈનસફીશીયન્ટ" ના શેરા સાથે તેજ દિવસે તા.૨૩/૦૬/૨૦૨૧ ના રોજ પરત ફરેલ છે. આમ, તહોમતદારે અમો ફરીયાદીના નાણા ઓળવી જવાનો પ્રથમથી ઈરાદો રાખી અને તહોમતદારે અમો ફરીયાદીને આપેલ વચન વિશ્વાસનો ભંગ કરી ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગંભીર સજાને પાત્ર ગુન્હો કરેલ છે.

૨.૩ ઉપરોક્ત વિગતનો ચેક નકારાતા નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ની જોગવાઈ મુજબ તહોમતદારને તા. ૧૦/૭/૨૦૨૧ ના રોજ તેના ઉપરોક્ત સરનામે

અમારા વકીલ મારફત રજી.એ.ડી.થી નોટીસ આપેલ, જે નોટીસ આ કામના તહોમતદારના ઉપરોક્ત સરનામેથી તા. ૧૪/૦૭/૨૦૨૧ ના રોજ લેફ્ટના શેરા સાથે પરત ફરેલ છે. ખરી હકીકતે, આ કામના તહોમતદાર ઉપરોક્ત સરનામે જ રહે છે તેમ છતાં, ઈશિદા પુર્વક લેફ્ટના શેરા સાથે નોટીસ પરત મોકલેલ છે. આમ કાયદાની જોગવાઈ મુજબ આ કામના તહોમતદારને સદરહુ નોટીસ તેમના ઉપરોક્ત સરનામે બજી ગયેલ છે.

આમ, તહોમતદારને નોટીસ આપેલ અને તે તહોમતદારે ઉપરોક્ત વિગતે લેફ્ટના શેરા સાથે બદલિશાથી પરત કરેલ અને કાયદાની જોગવાઈ મુજબ તહોમતદારને નોટીસ બજી જવા છતાં તહોમતદારે નોટીસમાં દર્શાવેલ સમય મર્યાદામાં સદરહુ ચેકના નાણા અમો ફરીયાદીને વસુલ આપેલ ન હોય કે, અમારી નોટીસનો કોઈ જવાબ પણ આપેલ ન હોય, આમ આ કામના તહોમતદારે નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ની જોગવાઈઓનો ભંગ કરેલ છે. જેથી આ કામના તહોમતદાર સામે હાલની ફરીયાદ દાખલ કરવાનું કારણ ઉત્પન્ન થયેલ છે. આ કામના તહોમતદાર સામે આ ફરીયાદ સિવાય અન્ય કોઈ ફરીયાદ આપ નામદાર અદાલત સમક્ષ દાખલ કરેલ નથી.

૨.૪ અમો ફરીયાદી આપની હકુમતવાળા વિસ્તારમાં રહેતા હોય અને અમો ફરીયાદીએ સદરહુ ચેક અમારી જુનાગઢ મુકામે આવેલ બેન્કમાં જમા કરાવેલ હોય, અમો ફરીયાદીની આ ફરીયાદનું કારણ પણ આપ નામદાર અદાલતની હકુમતમાં ઉત્પન્ન થયેલ હોય જેથી આ ફરીયાદ ચલાવવા, સાંભળવા અને તેનો નીકાલ કરવા આપ નામદાર અદાલતને હકુમત છે. તેમજ હાલની ફરીયાદ મુદતમાં છે.” તેમ જણાવી પેરા-૭ મુજબની દાદ માગેલ છે.

(૩) ટ્રાયલ કોર્ટ હાથ ધરેલી પ્રક્રિયા:-

રેકર્ડ જોતાં વિ. ચોથા એડી.જ્યુડીશીયલ મેજિસ્ટ્રેટશ્રી-જૂનાગઢનાએ આરોપી સામે સી.આર.પી.સી.ની કલમ-૨૦૪ હેઠળ ઊપર ચર્ચા કર્યા મુજબનાં ગુન્હાનું કોમ્પ્રીઝન્સ લીધા બાદ સમન્સ કાઢ્યાનું અને ત્યારબાદ આરોપીને સી.આર.પી.સી. ની કલમ-૨૦૭ હેઠળ જરૂરી દસ્તાવેજોની નકલો પુરી પાડ્યાનું જણાય આવે છે અને આરોપીની પ્લી લીધા બાદ આરોપીએ ગુનો કબુલ ન કરતાં, આરોપી સામે ઈન્સાફી કાર્યવાહી હાથ ધરેલી છે અને રેકર્ડ જોતાં નીચે મુજબનાં પુરાવા નીચેની અદાલતે રેકર્ડ કરેલાં છે.

(૩.૧) મૌખિક પુરાવા :

ક્રમ	સાહેદ	આંક
------	-------	-----

(૧)	ફરિયાદી હિરેનભાઈ વાસુદેવભાઈ મહેતાના પુરાવાનું સોગંદનામું.	૦૫
-----	---	----

(૩.૨) દસ્તાવેજી પુરાવો:—

ક્રમ	વિગત	આંક
(૧)	આરોપી અને ફરીયાદી વચ્ચે થયેલ અરસ પરસ સમજુતી અંગેનો કરાર/બાહેંધરી ખત તા. ૨૮-૧૨-૨૦૨૦	૨૮
(૨)	આરોપી અને ફરીયાદી વચ્ચે થયેલ અરસ પરસ સમજુતી અંગેનો કરાર/બાહેંધરી ખત તા. ૨૮-૧૨-૨૦૨૦	૨૯
(૩)	આરોપી અને ફરીયાદી વચ્ચે થયેલ અરસ પરસ સમજુતી અંગેનો કરાર/બાહેંધરી ખત તા. ૨૮-૧૨-૨૦૨૦	૩૦
(૪)	આરોપી અને ફરીયાદી વચ્ચે થયેલ અરસ પરસ સમજુતી અંગેનો કરાર/બાહેંધરી ખત તા. ૨૪-૦૫-૨૦૨૧	૩૧
(૫)	આરોપીએ ફરીયાદીને આપેલ વાદગ્રસ્ત ચેક નં. ૦૧૬૭૧૨	૩૫
(૬)	સદર ચેક પરત ફર્યાની જાણ કરતો સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાનો રીટર્ન મેમો.	૩૬
(૭)	ફરીયાદીએ આરોપીને વકીલશ્રી મારફત આપેલ નોટિસ	૩૭
(૮)	ફરીયાદીએ આરોપીને નોટીસ કર્યાની વીન્ડો સ્લીપ.	૩૮
(૯)	નોટિસનું પરત થયેલ કવર	૩૯

(૩.૩) રેકર્ડ જોતાં આરોપીના વધારાના નિવેદન માટે મુદત તા.૩૦-૦૮-૨૨, ૧૭-૧૦-૨૨, ૨૨-૧૧-૨૨ ના રોજની મુકરર કરવામાં આવેલ પરંતુ આરોપી મુદત તારીખોએ નામ. કોર્ટમાં હાજર રહેતા ન હોય તેથી ફરીયાદી તરફે આંક-૪૨ થી આરોપીના વધારાના નિવેદનનો હકક બંધ કરવા અંગે ટ્રાયલ કોર્ટમાં તા. ૨૨-૧૧-૨૨ ના રોજ અરજી આપતા ટ્રાયલ કોર્ટે તે અરજી મંજૂર કરેલ.

ત્યારબાદ ફરીયાદી તરફે વિ. વકીલશ્રીની દલીલો સાંભળવામાં આવેલ.

ત્યારબાદ સદર કામ ફરીયાદી તથા આરોપી તરફેની દલીલો માટે મુદત તા. ૨૭-૧૨-૨૨ ના રોજની મુકરર કરેલ પરંતુ સદર તારીખે આરોપી કે તેમના વિ. વકીલશ્રી

હાજર રહેલા ન હોય તેથી ટ્રાયલ કોર્ટે તા. ૨૭-૧૨-૨૦૨૨ ના રોજ આરોપી તરફેની દલીલનો હકક બંધ કરવામાં આવેલ.

(૩.૪) ત્યારબાદ બાદ ટ્રાયલ અદાલતે નીચે મુજબનો હુકમ કરેલ છે.

"-:: આખરી હુકમ ::-

- (૧) આ કામના આરોપી પ્રતિકભાઈ સતિષકુમાર જનની, રહે, બ્લોક નં.-૨૦૪, "ઈસ્કોન હેબીટેટ" ન્યુ અલ્કાપુરી, આંકોડીયા, લક્ષ્મીપુરા, વડોદરા વાળાને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ના ભંગ બદલ બે વર્ષની સાદી કેદની સજા કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૨) ક્રિમીનલ પ્રોસીઝર કોડની કલમ-૩૫૭(૩) મુજબ ફરીયાદવાળા ચેકની રકમ ૬(છ)% નાં વ્યાજ સાથે આરોપીએ ફરીયાદીને વળતર પેટે હુકમની તારીખથી એક માસની અંદર ચૂકવી આપવી. જો આરોપી વળતરની રકમ એક માસની અંદર ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય તો વધુ ત્રણ માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૩) આ કામનાં આરોપીએ અગાઉ જો કોઈ રકમ ભરેલ હોય તો બાદ આપવી.
- (૪) આ કામના આરોપીએ જો અગાઉ સજા ભોગવેલ હોય તો ક્રિ.પ્રો. કોડની કલમ-૪૨૮ મુજબ ભોગવેલ સજા મજરે આપવી.
- (૫) આજરોજ આરોપી ચૂકાદા સમયે હાજર ન હોય અને તેમની તરફે કોઈ મુક્તિ અરજી ન હોય આરોપી વિરુદ્ધ આ સજાનાં અમલ સંબંધેનું તેમની સામે સજા વોરંટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૬) આરોપીને આ હુકમની એક નકલ વિના મૂલ્યે પૂરી પાડવી."

ઉપરોક્ત હુકમથી નારાજ થઈ આરોપી પ્રતિકભાઈ સતિષકુમાર જનની એ સીઆર.પી.સી.ની કલમ-૩૭૪ હેઠળ અપીલ અદાલત રૂબરૂ અપીલ કરેલ છે.

(૪) અપીલની હકિકત: -

અપીલ મેમોમાં એપેલન્ટ/અરજદાર તરફે મુખ્યત્વે એવી હકિકત જણાવેલ છે કે,

" ૪.૧ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે કરેલ હુકમ ખરો નથી, કાયદેસરનો નથી જેથી રદ થવાને પાત્ર છે.

૪.૨ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે ફરમાવેલ હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધનો હોય જેથી પણ હુકમ રદ થવાને પાત્ર છે.

૪.૩ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે સમગ્ર કેસ પેપર્સની કાયદાકીય છલાવટ કર્યા સિવાય, તેનું કાયદાકીય અવલોકન કર્યા સિવાય ફક્ત રૂટીન કોર્ષ મુજબ ચંત્રવત એકતરફી હુકમ ફરમાવેલ છે. જેથી પણ હુકમ રદ થવાને પાત્ર છે.

૪.૪ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે આરોપીને બચાવની પુરતી તકો આપેલ નથી. જેથી પણ હુકમ રદ થવાને પાત્ર છે.

૪.૫ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે વટાવખત અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ મુજબ કાયદેસરનું દેવું અસ્તિત્વમાં હોવાનું ધ્યાને લીધા વગર ફક્ત એક તરફી ભુલ ભરેલો હુકમ ફરમાવેલ છે. જેથી પણ તે રદ થવાને પાત્ર છે. તેમજ વટાવખત અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ તથા ૧૩૯ ની જોગવાઈઓના અનુમાનનું પણ ખંડન આરોપી પક્ષે કરેલ હોવા છતાં એ હકીકત ધ્યાને લીધા વગર ભૂલ ભરેલો હુકમ ફરમાવેલ છે.

૪.૬ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ થયેલ પુરાવાનો ખંડન કરવાનો બોજો આરોપી ઉપર હોવાનું માની તેમજ ફરિયાદ પક્ષ પોતાનો કેસ રજૂ કરેલ સોગંદનામું, દસ્તાવેજ પુરાવા લીસ્ટ દ્વારા પુરવાર કરી દીધેલ હોવાનું ઠરાવી ગંભીર પ્રકારની કાયદાકીય ભૂલ કરેલ છે.

૪.૭ આંક-૩૫ વાળો ચેક સિક્યુરીટી પેટેનો હોવાનો આરોપી પક્ષનો બચાવ ધ્યાને લીધા વગર નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે કાયદાકીય રીતે ગંભીર પ્રકારની ભૂલ કરેલ છે.

૪.૮ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે સદરહું કેસ એકતરફી ચલાવીને અમો એપેલન્ટને બચાવની તક આપ્યા વગર સાચી હકીકતો નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે ધ્યાને ન લઈ કાયદાની તથા હકીકત લક્ષી ગંભીર ભુલ કરેલ છે.

૪.૯ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે એક તરફેની થયેલ દલીલની હકીકતો ધ્યાને લઈ કાયદેસરનું લેણું અસ્તિત્વમાં હોવાનું ઠરાવી ગંભીર પ્રકારની ભુલ ભરેલો હુકમ ફરમાવેલ છે.

૪.૧૦ નામદાર ટ્રાયલ અદાલતે આંક-૩૫ વાળા ચેકમાં સહી સિવાયના હસ્તાક્ષરો ફરિયાદીના હોવાનું તેમજ આરોપી /એપેલન્ટના સદરહું સિક્યોરીટી પેટેના ચેકનો ફરિયાદી દ્વારા દુરુપયોગ કરેલ હોવાનું અમો એપેલન્ટના ઉલટ તપાસના હકક, એફ.એસ.ના હકક

તેમજ દલીલના હકક બંધ કરી અમો એપેલન્ટની હકીકતો ધ્યાને લીધા વગર એકતરફી, રૂટીન કોર્ષ, ચંત્રવત મુજબ હુકમ ફરમાવેલ છે.

૪.૧૧ ન્યાયશાસ્ત્રના સિદ્ધાંત અનુસાર આરોપીએ ફક્ત ફરિયાદીના પુરાવા અંગે શંકા જ ઉદભવવાની રહે છે. જે અમો આરોપીએ ફરિયાદીની ઉલટ તપાસમાં ફરિયાદીનું નીવેદન શંકાસ્પદ હોવા છતાં જ્યારે ફરિયાદ પક્ષે પોતાનો કેસ નિશંકપણે સાબિત કરવો જરૂરી હોવાનું નહિ માની અને જે હકીકતો ધ્યાને લીધા વગર ભુલ ભરેલો હુકમ ફરમાવેલ છે.” તેમ જણાવી અરજી પેરા-૬ માં જણાવ્યા મુજબની દાદ મંજૂર કરવા વિનંતી કરેલ છે.

(૫) આરોપી તરફે દલીલ:-

મૂળ આરોપી/એપેલન્ટના વિ.વ.શ્રી તરફે આંક-૧૪ થી કુલ ૪ પાનાની લેખિત દલીલ તા.૧૨-૦૬-૨૦૨૬ ના રોજ રજુ કરવામાં આવેલ છે જે નીચે મુજબ છે.

“(૧) અમો એપેલન્ટ કોમ્પ્યુટરનું જોબવર્ક કરીએ છીએ અને કંપનીમાંથી મળતા કોન્ટ્રાક્ટ મુજબ ઓનલાઈન વર્ક કરીએ છીએ. આ કામના મુળ ફરિયાદી/રીસ્પોન્ડન્ટ કોમ્પ્યુટર જોબવર્કનું કામકાજ કરે છે અને થોડા સમયથી અમો એપેલન્ટને ઓળખે છે. અમો એપેલન્ટ કન્સલ્ટ પ્રોસેસ નામની કંપનીમાં કોન્ટ્રાક્ટ બેઈઝ કામ કરતા હોય અને આ કામના મુળ ફરિયાદીએ તે કંપનીમાં રોકાણ કરેલ ત્યારથી અમો એપેલન્ટ ઓળખીએ છીએ.

(૨) આ કામના મુળ ફરિયાદીએ તેમની ઉલટ તપાસમાં કબુલ કરેલ છે કે બેંકમાંથી લોન મેળવીને તથા મારા પિતાશ્રીનું મકાન વેચીને આરોપીને રૂપિયા આપેલા. ખરી હકીકતે આ કામના ફરિયાદીએ એવા કોઈપણ લેખિત આધાર પુરાવાઓ બેંકની લોનના કે તેમના પિતાશ્રીના મકાનના વેચાણ દસ્તાવેજો આ કામે રજુ કરેલા નથી કે તેમની ફરિયાદમાં, નોટીસમાં કે સરતપાસના સોગંદનામામાં ક્યાંય દર્શાવેલ નથી કે આરોપીને રૂપિયા કયા સમયે, કેટલા રૂપિયા તેમજ કોની હાજરીમાં આપેલા છે એટલે કે હાલની આ ફરિયાદ કાયદાની જોગવાઈ વિરૂધ્ધ ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરેલ હોય અમો એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવા આપ સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

(૩) ઉપરોક્ત તકરારી ચેક સીક્યુરીટી પેટે લીધલો છે અને એપેલન્ટની જાણ બહાર માતબર રકમ પોતાની મરજી મુજબ ભરી બેંકમાં ચેક રીટર્ન કરાવેલ છે એટલે કે અમો એપેલન્ટ/આરોપીનો સીક્યુરીટી પેટે પડેલા ચેકનો ખોટી રીતે દુરઉપયોગ કરી હાલની આ

ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે એટલે કે હાલની આ ફરીયાદ કાયદાની જોગવાઈ વિરૂદ્ધ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ હોય અમો એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવા આપ સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

(૪) આ કામમાં ખરી હકીકતે ફરીયાદીએ કંપનીમાં રોકાણ કરેલ હોય કે ડીપોઝીટ તરીકે આપેલ હોય તો તેની રકમ પરત કરવાની જવાબદારી જે તે કંપનીની હોય નહીં કે અમો એપેલન્ટની તેમજ વળતર આપવાની જવાબદારી પણ જે તે કંપનીની હોય નહીં કે અમો એપેલન્ટની. જેથી સ્પષ્ટપણે આ કામના મુળ ફરીયાદીએ અમારા સીક્યુરીટી પેટે પડેલા ચેકનો દુર ઉપયોગ કરીને હાલની આ ખોટી ફરીયાદ કરેલ છે. તેમજ ફરીયાદીએ તેમની ઉલટ તપાસમાં સ્વીકારેલ છે કે એપેલન્ટની ફક્ત સહી જ ચેક ઉપર છે અને બાકીની તમામે તમામ વિગત મુળ ફરીયાદીએ ભરેલ છે એટલે સ્પષ્ટપણે માની શકાય કે ઉપરોક્ત ચેક સીક્યુરીટી પેટે કોરો સહી કરેલા ચેકનો દુરઉપયોગ કરી મનઘડત રકમો ભરી હાલની આ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે. અમો એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવાનો હુકમ ફરમાવવા આપ નામદાર સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

(૫) આ કામના ફરીયાદીએ આ કામના એપેલન્ટ/આરોપીની જાણ બહાર તેમની પાસે રહેલ સીક્યુરીટી પેટે રહેલા ચેકનો એપેલન્ટ/આરોપીને જાણ કર્યા વગર પોતાની બેંકમાં જમાં કરાવી અને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈ વિરૂદ્ધ હાલની આ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે એ સ્પષ્ટપણે ફલીત થાય છે. જેથી અમો આ કામના એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવાનો હુકમ ફરમાવવા આપ નામદાર સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

(૬) આ કામના ફરીયાદીએ નોટરાયઝડ એગ્રીમેન્ટ બનાવેલ છે તેમાં પણ દરેક પાના પર સહીઓ નથી તેમજ સાક્ષી તરીકે સહીઓ નથી તેમજ સુધારા કરેલા છે ત્યાં પણ નોટરીશ્રીનો સહી સીકકો નથી કે ટુંકી સહીઓ નથી. ખરી હકીકતે એપેલન્ટે આ કામના ફરીયાદીને વધુ રકમ ચુકવેલ છે જેના બેંક સ્ટેટમેન્ટ આ સાથે રજુ રાખેલા છે. નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈ વિરૂદ્ધ હાલની આ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે એ સ્પષ્ટપણે ફલીત થાય છે. જેથી અમો આ કામના એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવાનો હુકમ ફરમાવવા આપ નામદાર સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

(૭) ધી નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ ૧૩૮/૧૩૯ હેઠળ ફરીયાદીએ પોતાનું કાયદેસરનું લેણું પુરવાર કરવું જોઈએ. જ્યારે આ કામમાં ફરીયાદી પક્ષ પોતાનું કાયદેસરનું લેણું પુરવાર કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયેલ છે. એપેલન્ટ/આરોપીનો સીક્યુરીટી પેટે પડેલા ચેક

પોતાની બેંકમાં અમો એપેલન્ટ/આરોપીને જાણ બહાર જમાં કરાવી અને હાલની આ ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરેલ છે. આમ આ કામના ફરીયાદીએ અમો આરોપીના ચેકનો દુરઉપયોગ કરેલ છે જે હકીકત રેકર્ડ ઉપર આવેલ છે અને ધી નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ-૬ હેઠળ ચેકની કાયદેસરતા પુરવાર કરવી જોઈએ.

ધી.નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ ૧૩૮, ૧૩૯ મુજબ ચેક સંપૂર્ણ લખેલ હોય કે કોરો લખેલ હોય અદાલત એવું અનુમાન ન કરી શકે કે ચેક દેવા અને જવાબદારી માટે આપેલો. કલમ-૧૩૯ માં અંગ્રેજી શબ્દ "રિસીવડ" અને "ઈશ્યુડ" અને "એક્ઝીક્યુટેડ" શબ્દ વપરાયેલ છે ચેકના ધારણ કરનાર માટે કલમ-૧૩૯ નું અનુમાન કરવું પડે તે માટે પુરાવો ફરીયાદીએ આપવો જોઈએ. કલમ-૧૩૯ માં કરવામાં આવેલું અનુમાન એ હેતુ અંગેનું છે કે ચેક ફરીયાદી એ ક્યા હેતુ માટે મેળવેલો છે એટલે નામદાર કોર્ટ કલમ-૧૩૯ નું અનુમાન ક્યા હેતુ માટે કર્યું છે તેનું અનુમાન નામદાર કોર્ટ દેવા અને જવાબદારીના હેતુ માટે "ઈશ્યુડ", "એક્ઝીક્યુટેડ", "ડ્રોન" આરોપી દ્વારા થયેલું છે તે પુરાવાથી જ કરી શકે.

કલમ - ૧૩૯ નીચે ચેક દેવા અને જવાબદારી માટે આપેલ છે તેવું અનુમાન કલમ -૧૩૯ નું અનુમાન કરવા માટે ધોરણો (તત્વો) જણાવવામાં આવ્યા છે જે નીચે મુજબ છે.

(૧) જે વ્યક્તિના લાગમાં અનુમાન કરવાનું છે તે કલમ - ૮ પ્રમાણે ચેકનો ધારણ કરનાર છે.

(૨) ચેકને પોતાના નામનો કેવી રીતે મેળવ્યો અને તેમાં લખેલી રકમ આરોપી પાસે ખરેખર બાકી છે.

(૩) ચેક ધારણ કરનાર ખરેખર ચેકોનો કબજો મેળવવા હકકદાર છે.

(૪) ફરીયાદીએ પુરાવાથી એવું પુરવાર કરવું જોઈએ કે કલમ— ૧૩૮ માં ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ શબ્દ "હોલ્ડર" અને " હિ રીસીવડ" આ બન્ને એક જ હોય તો અનુમાન ૧૩૯ નીચે થઈ શકે.

એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૩,૪ કાયદામાં અનુમાન અને તેનો અર્થ જણાવેલ છે. અનુમાનના પ્રકારો નીચે મુજબ છે.

(૧) કાયદાનું અનુમાન અને

(૨) હકિકતનું અનુમાન

પ્રથમ જે છે તે કાયદામાં હોય છે એટલે અનુમાન કરવું જોઈએ. બીજું જે છે તેમાં "અનુમાન થઈ શકે" તેવી નામદાર કોર્ટ એવું દર્શાવી શકે કે બીજા કેટલાક સંજોગો એવા થઈ શકે જેમાં શક્યતા અનુમાન અને તેને અસર કરતા પરિબળોને પુરાવાનું મુલ્યાંકન કરીને

અને રેકર્ડ ઉપરના સંજોગોના આધારે ચેક સામાન્ય માનવીની વર્તણૂક અંગેનું અનુમાન હોઈ શકે જે નામદાર કોર્ટે કલમ-૩ પ્રમાણે પુરવાર થતું નથી કે થાય છે તે નકકી કરવું જોઈએ.

ઉપરોક્ત તમામ વિગતો આ કામમાં મુળ ફરીયાદી પક્ષ પોતાનો કેસ નિશંકપણે સાબીત કરવામાં ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ નિષ્ફળ ગયેલ છે અને ધી નેગો.ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ અને ૧૩૯ માં જણાવેલ અનુમાનોનું ખંડન કરવામાં એપેલન્ટ/આરોપી સફળ થયેલ હોય જે તમામ હકીકતો આ કામમાં રકર્ડ ઉપર આવેલ, તેમ છતાં નામદાર ટ્રાયલ કોર્ટે અમો એપેલન્ટ/આરોપીને કસુરવાર ઠેરવી સજાનો હુકમ ફરમાવેલ. આથી આપ નામદાર સાહેબને અમારી નમ્ર અરજ છે કે અમો એપેલન્ટ/આરોપીને નિર્દોષ છોડી મુકવા તેમજ નામદાર ટ્રાયલ કોર્ટનો હુકમ રદ કરવા આપ સાહેબને નમ્ર અરજ છે."

(૬) મૂળ ફરીયાદી/સામાવાળા તર્ફે દલીલો :-

મૂળ ફરીયાદી/રીસ્પોન્ડન્ટ નં.૧ તરફે વકીલશ્રીએ દલીલ કરેલ છે કે ટ્રાયલ અદાલતે તમામ હકીકત ધ્યાનમાં લઈ એન.આઈ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ ગુનો કઈ રીતે પુરવાર થાય છે તે હકીકત ઉપર પુરતી છણાવટ કરેલ છે તે સંજોગોમાં અપીલ ટકવા પાત્ર ન હોય આ અપીલ રદ કરવા માટે દલીલ કરેલ છે.

(૭) પોઈન્ટસ ફોર ડીટરમીનેશન:-

આ કામનું રેકર્ડ, જજમેન્ટ, અપીલ મેમો, આરોપી/એપેલન્ટનાં વિ.વ.શ્રી ની દલીલો, મુળ ફરીયાદી/રીસ્પોન્ડન્ટ નં.૧ ના વિ. વકીલશ્રીની દલીલો લક્ષમાં લેતા આ અપીલનાં નિર્ણય માટે સી.આર.પી.સી.ની કલમ-૩૮૭ સાથે ૩૫૪(૧)(બી) વંચાણે લેતાં નીચે મુજબનાં પોઈન્ટસ ઊપસ્થિત થાય છે.

૭.૧)શું નીચેની અદાલતનું જજમેન્ટ ગેરકાયદેસર, કાયદાનાં પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંત વિરુદ્ધનું અને કાયદા તેમજ હકિકતથી ભુલ ભરેલ છે અને તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી છે ?

૭.૨)શું ટ્રાયલ અદાલતે મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું યોગ્ય રીતે તહોમત સંદર્ભે મુલ્યાંકન કરેલ નથી?

૭.૩)શું હુકમ ?

(૮) મુદ્દાનાં જવાબ:-

૮.૧) ચર્ચા મુજબ 'હકારમાં''

૮.૨) ચર્ચા મુજબ 'હકારમાં''

૮.૩) આખરી હુકમ મુજબ. "ચર્ચા કર્યા મુજબ "

- કારણો -

(૯) મુદ્દા નં. ૧ -

પુરાવાનો કાયદો બે આસ્પેક્ટને અનુસરે છે:-

A. QUID Probandum એટલે કે, હકિકત સાબીત કરવી,

જ્યારે બીજો આસ્પેક્ટ -

B. MODUS Probandi ને અનુસરે છે જે પુરવાર કરવાની રીતને અનુસરે છે.

C. ભારતીય ક્રિમીનલ જસ્ટીસ સીસ્ટમ તથા ક્રિમીનલ જયુરીસપુન્ડસ મુજબ ફરીયાદ પક્ષે તેનો કેસ વ્યાજબી શંકાથી પર સાબીત કરવાનો રહે છે. વધુમાં ફરીયાદ પક્ષે તેનો કેસ સીધા પુરાવાથી કે સાંયોગીક પુરાવાથી સાબીત કરવાનો રહે છે.

D. વધુમાં કોઈપણ દંડાત્મક કાનૂનનું અર્થઘટન કરતી વખતે તેને "strictly construed" કરવાનું રહે છે. એટલે અદાલતે કાયદાનાં શબ્દો (Lirtera legis) કરતાં આગળ વધવું જોઈએ નહીં.

E. જ્યાં સુધી ભારતીય દંડ સંહિતાને લાગે-વળગે છે ત્યાં સુધી કોઈપણ કૃત્ય ગુનો બને છે કે કેમ? તે માટે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ-૬ ને પણ લક્ષમાં રાખવાની હોય છે :-

કલમ-૬:-આ સંહિતાની જોગવાઈઓ અપવાદોને આધીન સમજવી:- આ સંહિતામાં પ્રથમથી છેક સુધી ગુન્હાની પ્રત્યેક વ્યાખ્યા, પ્રત્યેક શિક્ષાત્મક જોગવાઈ અને આવી પ્રત્યેક વ્યાખ્યા, પ્રત્યેક શિક્ષાત્મક જોગવાઈ અને આવી પ્રત્યેક વ્યાખ્યા તથા શિક્ષાત્મક જોગવાઈઓનું પ્રત્યેક દૃષ્ટાંત 'સામાન્ય અપવાદો' શીર્ષકવાળા પ્રકરણમાં આપેલ અપવાદોને આધીન છે તેમ સમજવું. અલબત્ત, આવી વ્યાખ્યા કે શિક્ષાત્મક જોગવાઈ કે દૃષ્ટાંતમાં આવા અપવાદો દોહરાવાયા નથી. એટલે કે, કોઈપણ કૃત્ય ગુનો બને છે કે કેમ ? તે માટે આ ભારતીય દંડ સંહિતામાં જે અપવાદો આપેલા છે તે અપવાદો લક્ષમાં રાખવાનાં છે. એટલે કે, કોઈપણ કૃત્ય ગુનો બનવા માટે અપવાદોને આધીન છે. નામ. સર્વોચ્ચ અદાલતે પ્રતાપ-વિરુદ્ધ-ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યનો ચુકાદો કે જે ૧૯૭૬ (૨) એસસીસી- પાન નં. ૭૯૮ ઉપર પ્રદર્શિત થયેલ છે. જે ચુકાદામાં એવું

પ્રતિપાદિત કરેલ છે કે, રેકર્ડ ઉપર જે પુરાવો હોય તેનાં ઉપરથી અદાલતે કોઈપણ ગુનો અપવાદમાં પડે છે કે કેમ ? તે લક્ષમાં રાખી, કોઈ કૃત્ય ગુનો બને છે કે કેમ ? તે નક્કી કરવાનું હોય છે.

F Beyond reasonable doubt એટલે શું ?

F.1 ઉપર ચર્ચા કરી તે મુજબ ફરીયાદપક્ષે તેમનો કેસ વ્યાજબીશકથી પર સાબીત કરવાનો હોય છે અને કોઈપણ ભૂલ ભરેલી સજા સમાજ તથા આરોપી માટે ખુબજ ગંભીર બાબત છે. જેથી સજા કરતી વખતે અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવાનું હોય છે કે, એક ડાહ્યો માણસ અદાલત સમક્ષ પડેલી બાબતો વિચારતા એવા એવા નિર્ણય ઉપર પહોંચે કે, આરોપી વ્યાજબીશકથી પર ગુનેગાર છે.

Reasonable doubt અંગે વિદવાન કાયદાવીદ વ્હોરટને નીચે મુજબની વ્યાખ્યા આપી છે કે :-

"Reasonable doubt is that which makes you hesitate as to the correctness of the conclusion which you rich" જ્યારે અદાલતને તેની રુબરુ જે પુરાવો પડેલો હોય તે શુદ્ધ અંતર આત્માથી વિચારતા એવું લાગ કે, આરોપીની ગુનેગારી બાબતે શંકા છે તો તે રીઝનેબલ ડાઉટ છે.

F.2 આજ રીતે લોર્ડ કેનીગે તેની વ્યાખ્યા આપતાં જણાવ્યું છે કે:- That degree is not well settled. It need not reach certainty but must carry a high degree of probability. Proof beyond reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour that can be dismissed with the sentence'. "Of course it is possible, but not in the lest probable, the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing short of that will suffice". વધુમાં નામ.સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્ટેટ ઓફ બેંગાલ-વિરુદ્ધ-ઓનીલાલ જયસ્વાલના ૧૯૯૪(૧) જી. એલ. એચ. પાન - ૫૩૭ ઉપરનાં ચુકાદામાં માં એવો સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કરેલ છે કે,....**1994 (1) G. L. H. 537 SUPREME COURT K. JAYACHANDRA REDDY AND G. N. RAY, JJ.** State of West Bengal ...Appellant Versus Orilal Jaiswal and Another ... Respondents [*@page537*] Reasonable doubt is simply that degree of doubt which would permit a reasonable

and just man to come to a conclusion. Reasonableness of the doubt must be commensurate with the nature of the offence to be investigated. ...”

F.3 આમ, રીઝનેબલ ડાઉટ રેકર્ડ ઉપરથી ફલીત થતો હોવો જોઈએ અને તે કાલ્પીનક ન હોવો જોઈએ અને રેકર્ડ ઉપરથી જ ફક્ત શંકા નહીં પરંતુ વ્યાજબી શંકા આરોપીની ગુનામાં સંડોવણી કે, આરોપીનાં ગુનાકીય કૃત્ય માટે ઉભી થયેલી હોવી જોઈએ. ફરીયાદ પક્ષે તેનો કેસ સીધા પુરાવાથી એટલે કે ભા. પુ. ધારાની ક. ૬૦ માં પડતાં પુરાવાથી કે સીધા પુરાવાનાં અપવાદો એટલે કે રેસ ગેસ્ટેમાં પડતાં સાહેદોનાં પુરાવાથી એટલે કે ભા. પુ. ધારાની ક. ૬ થી ૯ અને ૧૪ માં પડતાં પુરાવાથી કે ભા. પુ. ધારા માં જણાવેલ કલમ-૨૪ મુજબની કબુલાતથી કે ભા. પુ. ધારાની ક. ૩૨ માં પડતાં પુરાવાથી સાબીત કરવાની હોય છે. આમ ઉપરોક્ત પરિપ્રેક્ષ્યમાં ફરીયાદ પક્ષ નું મુલ્યાંકન કરવાનું રહે છે.

(૧૦) નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૨ ની કલમ-૧૩૯ તથા ૧૧૮ ચિત્રમાં આવે છે જે નીચે મુજબ છે.

કલમ-૧૩૯ ધારકની તરફેણમાં અનુમાન :-

વિરુદ્ધનું સાબિત થાય તે સિવાય એવું માની લેવામાં આવશે કે ચેકના ધારકને સમગ્ર અથવા અંશતઃ દેવા અથવા બીજી જવાબદારી અદા કરવા માટે કલમ-૧૩૯ માં ઉલ્લેખેલ પ્રકારનો ચેક મળ્યો છે.

આમ, કલમ-૧૩૯ નું અનુમાન લક્ષમાં લેતાં વિરુદ્ધનું સાબીત ના થાય ત્યાં સુધી ચેકના ધારકને સમગ્ર અથવા અંશતઃ દેવા અથવા બીજી જવાબદારી અદા કરવા માટે ૧૩૯ માં ઉલ્લેખેલ પ્રકારનો ચેક મળેલ છે તેવું અનુમાન કરવાનું હોય છે. તેમજ આ તબક્કે આ કાયદાની કલમ-૧૧૮ પણ રજુ કરવી જરૂરી છે. જે નીચે મુજબ છે.

કલમ -૧૧૮ વટાવ ખત વિષે માની લેવાની બાબત.

એથી વિરુદ્ધનું સાબીત ન થાય ત્યાં સુધી, નીચે પ્રમાણે માની લેવામાં આવશે:-
અવેજ વિશે.

(ક) દરેક, વટાઉ ખત અવેજને માટે કરી આપ્યું અથવા લખી આપ્યું હતું, અને એવું દરેક ખત જ્યારે તે સ્વીકારવામાં આવ્યું હોય, અથવા તબદીલ કરવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે તે અવેજને માટે સ્વીકાર્યું હતું, તેના ઉપર શેરો કરી આપ્યો હતો, તે વટાવ્યું હતું અથવા તબદીલ કર્યું હતું.

તારીખ વિશે.

(ખ) જેના ઉપર તારીખ હોય તેવું દરેક વટાઉ ખત તે તારીખે કરી આપ્યું અથવા લખી આપ્યું હતું.

સ્વીકારનાર સમય વિશે.

(ગ) સ્વીકાર્યેલું દરેક વિનિમયપત્ર તેની તારીખ પછી અને તે પાક્યાની તારીખ પહેલાં વાજબી સમયમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

તબદીલીના સમય વિશે.

(ઘ) કોઈ વટાવ ખતની દરેક તબદીલી તે ખત પાક્યાની તારીખ પહેલાં થઈ હતી.

શેરાઓના ક્રમ વિશે.

(ચ) કોઈ વટાઉ ખત ઉપર કરેલા હોવાનું જણાતા શેરો તે ખત ઉપર જે ક્રમમાં કરેલા જણાતા હોય તે ક્રમમાં કરેલા હતાં.

સ્ટેમ્પ વિશે.

(છ) ખોવાઈ ગયેલી પ્રોમીસરી નોટ, વિનિમયપત્ર અથવા ચેક ઉપર રીતસર સ્ટેમ્પ લગાડેલો હતો.....

આમ, આ કલમ મુજબ પણ વિરુદ્ધનું સાબીત ન થાય ત્યાં સુધી આ ચેકો અવેજને માટે લખી આપવામાં આવ્યા હતાં તેવું અનુમાન અદાલતે કરવાનું હોય છે. આ કાયદાની કલમ-૧૧૮ તથા ૧૩૯ માં "Shall presume" તેવા શબ્દો છે અને તે સંજોગોમાં ભારતીય પુરાવા ધારાની કલમ-૪ ચિત્રમાં આવે છે અને જે નીચે મુજબ છે.

Section-4.....

"Shall presume" - Whenever it is directed by this Act that the Court shall presume a fact, it shall regard such fact as proved, unless and untill it is disproved....."

આમ, આ ભારતીય પુરાવા ધારાની આ અનુમાન ત્યારે જ્યાં સુધી હકીકત નાસાબીત ના થાય ત્યાં સુધી હકીકત સાબીત થઈ છે તેવું અદાલતે માનવાનું રહે છે. આમ આ કાયદાની કલમ-૧૧૮ અને ૧૩૯ લક્ષમાં લેતાં તથા ફરીયાદીનો પુરાવો લક્ષમાં લેતાં આ ફરીયાદપક્ષ એ હકીકત પુરવાર કરે છે કે આ ચેક અવેજને માટે અને કોઈ દેવા કે જવાબદારી માટે લખી આપવામાં આવ્યા હતા તેનું અનુમાન કરવાનું છે અને જોકે આ અનુમાન ખંડનાત્મક છે.

(૧૧) આ તબક્કે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ ૧૮૮૧ ને હવે પછી ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવશે. તેની કલમ-૧૩૮ અંતે રજુ કરવી જરૂરી છે જે નીચે મુજબ છે.

138. Dishonour of cheque for insufficiency, etc., of funds in the account.—

Where any cheque drawn by a person on an account maintained by him with a banker for payment of any amount of money to another person from out of that account for the discharge, in whole or in part, of any debt or other liability, is returned by the bank unpaid, either because of the amount of money standing to the credit of that account is insufficient to honour the cheque or that it exceeds the amount arranged to be paid from that account by an agreement made with that bank, such person shall be deemed to have committed an offence and shall, without prejudice to any other provisions of this Act, be punished with imprisonment for a term which may be extended to two years, or with fine which may extend to twice the amount of the cheque, or with both:

Provided that nothing contained in this section shall apply unless—

(a) the cheque has been presented to the bank within a period of six months from the date on which it is drawn or within the period of its validity, whichever is earlier;

(b) the payee or the holder in due course of the cheque, as the case may be, makes a demand for the payment of the said amount of money by giving a notice in writing, to the drawer of the cheque, [within thirty days of the receipt of information by him from the bank regarding the return of the cheque as unpaid; and

(c) the drawer of such cheque fails to make the payment of the said amount of money to the payee or, as the case may be, to the holder in due course of the cheque, within fifteen days of the receipt of the said notice.

Explanation.—For the purposes of this section, “debt or other liability” means a legally enforceable debt or other liability.]

(૧૨) આમ, આ કલમ-૧૩૮ ની જોગવાઈઓ મુજબ નીચે મુજબની હકીકત ફરીયાદપક્ષ દ્વારા પુરવાર કરવી જરૂરી છે.

(૧) ચેક લખનાર એટલે કે આરોપી તેમનું ખાતું બેંકમાં ઘરાવતા હતા અને તે બેંક ખાતાનો ચેક આરોપીએ ફરીયાદીને લખી આપેલ છે.

(૨) આ ચેક આરોપીએ તેની પોતાની જવાબદારી કે દેવું અદા કરવા માટે આપેલ છે.

(૩) ફરીયાદીએ આ ચેક ચેકની તારીખથી ત્રણ માસના સમયમાં પુરી "વેલીડીટી પીરીયડમાં રજુ કરેલ છે."

(૪) આ ચેક અપુરતાં ભંડોળના કારણે વગર વસુલાતે પરત આવેલ છે.

(૫) આ ચેક ભરપાઈ થયા વિના પરત આવતાં ભરપાઈ થયાની જાણ થયાની દિન-૩૦ માં આ કાયદાની કલમ-૧૩૮(બી) મુજબ લેખિતમાં નોટીસ આપીને આ ભરપાઈ થયા વિના પરત થયેલા ચેકની રકમની માંગણી કરી હોવી જોઈએ.

(૬) આ માંગણા નોટીસ આરોપીને મળ્યા બાદ આરોપીએ દિન-૧૫ માં તેના નાણાં ચુકવી આપ્યા નથી.

(૭) ઉપર મુજબના દિન-૧૫ માં નાણાં ચુકવી ના આપ્યા બાદ આરોપીએ ફરીયાદ કરવાનું કારણ આ કાયદાની કલમ-૧૩૮(ક) મુજબ ઉભું થાય તેના એક માસની અંદર ફરીયાદ દાખલ કરેલી છે.

(૧૩) આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ મુજબ કસુરવાન ઠરાવવા માટે ફરીયાદીએ ઉપરોક્ત હકીકતો મુજબ સાબીત કરવી પડે છે એટલે કે ભારતીય પુરાવા ધારાની કલમ-૧૦૧ મુજબ ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ સાબીત કરવાનો સાબીતીનો બોજો ફરીયાદી ઉપર છે. આ તબક્કે ભારતીય પુરાવા ધારાની કલમ-૩ કે જે અર્થઘટન અંગેની છે તેની કલમ સાબીત અંગેની અત્રે રજૂ કરવી જરૂરી છે. જે નીચે મુજબ છે.

"સાબિત" - એક હકીકત સાબિત થઈ કહેવાય જ્યારે તેની સમક્ષ પડેલી બાબતો વિચારતા અદાલતે તેનું અસ્તિત્વ છે તેમ માને અથવા તેનું અસ્તિત્વ એટલી હદે સંભવિત માને છે કે એક સમજદાર વ્યક્તિ જે તે કેસમાં સંજોગો હેઠળ તેવી ધારણાથી વર્તે કે તેનું અસ્તિત્વ છે.

(૧૪) આમ, ક્રિમીનલ જ્યુરીસપ્રુડન્સના સિધ્ધાંત મુજબ તથા એન.આઈ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ પાયાની હકીકત ફરીયાદીએ વ્યાજબી શકથી પર ઉપરોક્ત હકીકત સાબીત કરવાની હોય છે.

(૧૫) આરોપી તેનો બચાવ :-

- (અ) ફરીયાદપક્ષના પુરાવા થકી કે ફરીયાદપક્ષની ઉલટ તપાસ કરી
- (બી) કે સ્વતંત્ર પુરાવાથી સાબીત કરી શકે છે.

(૧૬) ઉપરોક્ત બાબતોએ પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન :-

૧૬.૧ આ કામમાં ફરીયાદીના કેસ મુજબ તેઓની પાસે આરોપીએ કોમ્પ્યુટરને લગતુ કામ કરાવેલ અને તે પેટે ફરીયાદ વાળો ચેક આપતા તે ચેક ફંડ ઈન સફીશીઅન્ટના

શેરા સાથે પરત આવતા આરોપીને નોટિસ આપતા અને આરોપીએ ઉપરોક્ત ચેકના નાણાં ન ચુકવતા હાલની ફરીયાદ કરેલી છે.

૧૬.૨ આ કામમાં આંક-૩૫ થી ચેક, આંક-૩૬ થી રીટર્ન મેમો, આંક-૩૭ થી આરોપીને આપેલ નોટિસ, આંક-૩૮ થી આરોપીને કરેલ પોસ્ટની આર.પી.એ.ડી.ની સ્લીપ અને આંક-૩૯ થી એકનોલજમેન્ટ સ્લીપ રજુ કરેલ છે.

૧૬.૩ ફરીયાદમાં અને જુબાનીમાં ફરીયાદીએ એવું જણાવેલ છે કે, ફરીયાદી પાસે આરોપીએ કોમ્પ્યુટરને લગતું કામ કરાવેલ. જ્યારે ઉલટ તપાસમાં એવી હકીકત જણાવે છે કે, "મે આરોપીને કન્સલ્ટ પ્રોસેસ નામની કંપનીના આઈ.ટી. પ્રોજેક્ટના બીડ માટેની ડીપોઝીટ જમા કરાવવા રકમ આપેલી હતી અને આ રકમ જ્યારે પ્રોજેક્ટ પુરો થાય ત્યારે રીફંડ આપવાની હતી."

૧૬.૪ આ કામમાં આમ ફરીયાદમાં કોમ્પ્યુટરને લગતું કામ કર્યાની વાતો ફરીયાદી જણાવે છે અને ઉલટ તપાસમાં ડીપોઝીટ તરીકે રકમ આપ્યાની વાત જણાવે છે.

૧૬.૫ વધુમાં ફરીયાદીએ શું કામ આરોપી સાથે કોમ્પ્યુટરને લગતું કર્યું, ક્યારે કર્યું તેની કોઈ વિગત જણાવેલ નથી.

૧૬.૬ આ કામમાં ઉલટ તપાસ વખતે આરોપી તરફે એક કરાર ફરીયાદીની ઉલટ તપાસમાં રજુ કરાવેલ છે જે આંક-૩૧ થી રજુ છે તેમાં હાલના આરોપીએ ફરીયાદીને તે કરારના પેરા-૩ મુજબ રૂા. ૯,૦૫,૦૦૦/- નો આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેન્ક જુનાગઢ બ્રાંચને ચેક નં. ૦૧૬૭૨૪ આપેલાની હકીકત તા.૨૪-૦૫-૨૧ ના રોજ દર્શાવેલી છે.

૧૬.૭ હાલનો ચેક પણ આઈ.સી.આઈ.સી.આઈ. બેન્ક જુનાગઢ શાખાનો ૦૧૬૭૧૨ નંબરનો છે અને ફરીયાદીના જણાવ્યા મુજબ તા.૫-૬-૨૧ ના રોજ આ ચેક આપેલ છે તે જોતા ૦૧૬૭૧૨ નો ચેક પછી ૦૧૬૭૨૩ નો ચેક આવે અને તે ચેક તા.૨૪-૦૫-૨૧ ના રોજ આપેલો છે તો ૦૧૬૭૧૨ નો ચેક તા.૫-૬-૨૧ ના રોજ આપ્યો હોય તે બાબતે ફરીયાદપક્ષના કેસની સત્યતામાં શંકા ઉત્પન્ન કરે છે અને આરોપીનો મુળ બચાવ છે કે, આ ચેકનો દુરુપયોગ કરેલ છે કારણ કે, દલીલના પેરા-૩ માં એવી દલીલ

છે કે, ઉપરોક્ત તકરારી ચેક સીક્યુરીટી પેટે લીધેલો છે અને એપેલન્ટની જાણ બહાર માતબર રકમ પોતાની મરજી મુજબ ભરી બેંકમાં ચેક રીટર્ન કરાવેલ છે એટલે કે અમો એપેલન્ટ/આરોપીનો સીક્યુરીટી પેટે પડેલા ચેકનો ખોટી રીતે દુરઉપયોગ કરી હાલની આ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે એટલે કે હાલની આ ફરીયાદ કાયદાના જોગવાઈ વિરૂધ્ધ ખોટી ફરીયાદ દાખલ કરેલ હોય અમો એપેલન્ટ/આરોપી નિર્દોષ હોય અમોને નિર્દોષ છોડી મુકવા આપ સાહેબને નમ્ર અરજ છે.

૧૬.૮ વધુમાં, આરોપી તરફે દલીલ છે કે, જે કરાર આંક-૩૧ થી તા.૨૪-૦૫-૨૧ના રોજનો છે તેમાં પણ આ રકમનો ઉદ્દેશ ખરેખર ફરીયાદીએ લેવાના હોત તો ચોક્કસ કરવામાં આવેલ હોત કારણ કે, કોઈ વ્યક્તિ કોઈ રકમ લેણી માટે કરાર કરે તો તમામ તે સમયે લેણી હોય તે માટે પણ લખાણ કરે.

૧૬.૯ આમ, નીચે મુજબની હકીકત વ્યાજબી શકથી પર બહાર આવે છે.

(એ) ફરીયાદીએ ફરીયાદમાં કોમ્પ્યુટરને લગતુ કામ કર્યુ છે તેવી હકીકત જણાવે છે અને ઉલટ તપાસમાં ડીપોઝીટ પેટે ઘંઘા માટે આપ્યાની હકીકત જણાવે છે,

(બી) આ અંગે કરાર થયાની હકીકત જણાવે છે પરંતુ આંક-૩૧ ના કરારમાં આ ચેકની કોઈ વિગત નથી,

(સી) આંક-૩૧ નો કરાર તા.૨૪-૦૫-૨૧ ના રોજ થયેલ છે અને તેમાં ચેક નં.૦૧૬૭૨૪ નો ઉલ્લેખ છે જ્યારે તેના પછીના ચેકનો ઉલ્લેખ તે કરારમાં નથી અને તે પછી ચેક એટલે કે, ઉપરોક્ત આંક-૩૧ ના કરાર પહેલા આવતો ફરીયાદ વાળો ચેક નંબર ૦૧૬૭૧૨ અને આંક-૩૧ ના કરારમાં આવતો ચેક નં.૦૧૬૭૨૪ વાળા ચેક પછી ફરીયાદ વાળો ચેક આપવામાં આવેલ છે અને તે સંજોગોમાં પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટીના ધોરણે ઉપરોક્ત દલીલ પેરા-૧૬.૮માં જણાવી છે તે પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટીના ધોરણે આરોપી પક્ષ હાલના કેસમાં સાબીત કરવામાં સફળ નિવડેલા છે અને જેા ખરેખર આવા કામના નાણાં મુળ ફરીયાદીએ આરોપી પાસે લેવાના થતા હોત તો આંક-૩૧ ના કરારમાં તેની વિગત ચોક્કસ આવત. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં ફરીયાદીની ચેકની હકીકત ઉપર વ્યાજબી શંકા આરોપી પક્ષે ઉભી કરેલ હોય અને આ વ્યાજબી શંકા ફરીયાદીએ જ રજુ કરેલ રેકર્ડ ઉપરથી બહાર આવે છે અને આ હકીકત કોઈપણ ડાહ્યો

માણસ જુવે તો તેના મનમાં વ્યાજબી શંકા ઉત્પન્ન થાય અને આ મહત્વની હકીકત ટાયલ અદાલતે ધ્યાને લીધેલ નથી અને તેથી ટાયલ અદાલતને જે ચુકાદો આરોપીને એન.આઈ.એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ સજા ફરમાવતો છે તે કાયદાકીય અને હકીકતની રીતે યોગ્ય નથી તેથી મુદા નં. ૭.૧ અને ૭.૨ નો નિર્ણય હકારમાં આપી મુદા નં. ૭.૩ પરત્વે નીચે મુજબ હુકમ કરવામાં આવે છે.

// હુ ક મ //

(૧) વિવાદી/આરોપીની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(૨) જુનાગઢના વિધ્વાન પાંચમા જ્યુડીશીયલ મેજીસ્ટ્રેટ, ફ.ક.શ્રીનાઓએ ક્રિમીનલ કેસ નં.૫૨૪૬/૨૦૨૧ ના કામમાં તા. ૨૪-૦૮-૨૦૨૩ ના રોજ ચુકાદામાં "આ કામના આરોપી પ્રતિકભાઈ સતિષકુમાર જનની, રહે, બ્લોક નં.-૨૦૪, "ઈસ્કોન હેબીટેટ" ન્યુ અલ્કાપુરી, આંકોડીયા, લક્ષ્મીપુરા, વડોદરા વાળાને નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ના ભંગ બદલ બે વર્ષની સાદી કેદની સજા કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

ક્રિમીનલ પ્રોસીઝર કોડની કલમ-૩૫૭(૩) મુજબ ફરીયાદવાળા ચેકની રકમ ૬(છ)% નાં વ્યાજ સાથે આરોપીએ ફરીયાદીને વળતર પેટે હુકમની તારીખથી એક માસની અંદર ચૂકવી આપવી. જો આરોપી વળતરની રકમ એક માસની અંદર ચૂકવવામાં નિષ્ફળ જાય તો વધુ ત્રણ માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે." તે હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને આરોપીને ફોજદારી કેસ નં.૫૨૪૬/૨૦૨૧ ના કામે ધી નેગો. ઈન્સ્ટ્રુ. એક્ટની કલમ-૧૩૮ ના ગુનાના કામમાં નિર્દોષ ઠરાવી છોડી મુકવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૩) આ હુકમની જાણ ટાયલ અદાલતને કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૪) આર એન્ડ પી નીચેની અદાલતને મોકલી આપવું.

(૫) આ અપીલ સામે કોઈ લીટીગેશન નામ. વડી અદાલતમાં થાય તો ત્યાં હાજર રહેવા માટે આરોપીએ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપીયા દસ હજાર પુરા) ના જાત જામીન તથા સધ્ધર જામીન રજૂ કરવાનો આદેશ કરવામાં આવે છે.

(૬) આરોપીએ ટ્રાયલ અદાલતમાં જે દંડની રકમ ભરેલી હોય અને કોઈ વચગાળાના વતળરની રકમ જમા કરાવી હોય તો તે તથા અપીલ અદાલતમાં વચગાળાના વળતર પેટે જમા કરાવેલર કમ રીવીઝન સમય બાદ પરત કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

હુકમ:- આજરોજ તારીખ-બીજી, માહે. જુલાઈ, સને ૨૦૨૬ ના રોજ ખુલ્લી અદાલતમાં વાંચી સંભળાવી જાહેર કર્યો.

તા.૦૨/૦૭/૨૦૨૬
સ્થળ : જુનાગઢ

(ભુપેન્દ્રકુમાર જી. દવે)
સેશન્સ જજ,
ડીસ્ટ્રીક્ટ એન્ડ સેશન્સ કોર્ટ, જુનાગઢ.
(કોડ નં. જી.જે૦૦૪૬૯)